

Ord och Bild

Reidar Ekner

publicerar i det nya numret av Ord och Bild en essä om Gunnar Ekelöf och dennes engagemang i det skymmande 30-talets politiska frågeställningar. Ekner betonar att Ekelöf starkt greps av dramat i Spanien och klart tog parti för regeringsidan — naturligtvis — och att han i sin dikt praktiskt enrollerade sig som kämpande demokrat. Och i sin dokumentation drar han fram en hel del nytt material, som han utnyttjar så skickligt att en hel rad sammanhang hos Ekelöf här plöteligt klarnar. Framför allt som analys av dikten *Jarrama* i *Non Serviam* är Eknars essä utomordentligt klagörande.

Svårigheten är emellertid att Ekelöf samtidigt som han tydligt ställde sig på den ena sidan i striden mellan två makter i sin poesi till synes vände sig mot varje ak-

tivt partitagande. Diktsviten *Tag och skriv* som ingår i samlingen *Färjesång*, 1941, och som skall ha koncipierats 1938—1939, betonar vikten av att "avstå jag och talan". Människan framstår där blott som "en valplats" för ont och gott.

Rättsordning, mänskovärde, viljefrihet, allt är bilder målade med skräck i verklighetens tomma sal, skräck att vidgå något bortom rätt och orätt, bortom sats och motsats!

Ekner försöker finna en konsekvens att överbygga Ekelöfs konsekvenser med: det finns en samhörighet bortom motsatserna, vi sitter alla i samma båt. Ekelöf rör sig på olika plan. Han vänder sig mot ondskan på det triviala planet, han betonar vårt gemensamma öde på ett högre plan.

I *Tag och skriv* återtar Ekelöf emellertid ständigt satsen: "I verklighet är du ingen". D v s — det

är bara i gemenskapen och språket, i begrepp som rättsordning etc som du är något. Bortom rättsordningen, bortom sats och motsats "är du ingen". Hur skulle detta "ingen" kunna få en permanent positiv betydelse av den art som Ekner antyder?

Återstår att det rör sig om en mystiskt religiös dikt, ett dialektiskt experiment som inte har något med ställningstaganden för eller emot regeringsidan i Spanien att göra. De olika planen som Ekner talar om förefaller definitivt skilda. Här har vi Ekelöf, en kämpande demokrat. Nu skriver han i sin poesi: "Jag överger mig / så som den sista rätten ett sjunkande skepp".

Inne i kampen, så som alla de andra, söker han en metafysisk frihet, ett fullständigt naket scen, befriat från motsatsernas tyranni, det absoluta som han vet är intet. Han besvärjer intet med dialektik. Det absoluta livet, intet, är något paradoxalt, något fullständigt obegripligt, fångat i flykten blott i motsatsernas möte: "O djupa stiltje, hölj i storm!" Denna dialektik är ett utslag av en lidelse som ligger på ljusets avstånd från politiska ställningstaganden, det rör sig om en desperat akrobatik för att fånga en evighet.

Kön, sex och pornografi

är annars det genomgående temat i det nya Ord och Bild-numret. Tore Frängsmyr skriver fängslade om föregångsmannen Anton Nystrom, Rönng Seaberg presenterar *Kärlekskonst* i hemmiljö, Joachim Israel undanröjer effektivt några *Sexualmyter* i mansamhället, Christer Kihlman behandlar *Den okända homofilin*, Christer Strömholm visar bilder *Ur transvestiternas liv*, Lars Bjurman illustrerar sin artikel *Pop och pornografi* med fotografier som skulle ha varit otänkbara även i betydligt mindre seriösa tidskrifter för bara några år sedan.

Det stora numret i denna avdelning är emellertid Barbro Backbergers essä *Det förkrympta kvinnoidealet*. Man håller inte med henne alltigenom och på vissa punkter är det uppenbart att hon överdriver. Men hon analyserar effektivt och fint skilda författares syn på kvinnan och hon övertygar helt om riktigheten av sin huvudtes, nämligen att kvinnan i vårt samhälle ännu har långt kvar till sin frigörelse. Emancipationen har stannat upp och till stor del beror det på attityder hos kvinnorna själva.

KARL ERIK LAGERLÖF